

Nytt om gammelt

Mai 2011 – Nr. 2/11

FÅBERG OG LILLEHAMMER HISTORIELAG

Søndagstur til Fåberg vestside

Fåberg og Lillehammer Historielag arrangerer tur på Fåberg vestside søndag 19. juni. Bussen settes opp fra Lurhaugen kl. 10. Turen er beregnet til å vare mellom tre og fire timer, med retur til Lurhaugen senest kl. 14.00. På turen blir det lokalkjente guider, mange stopp, besøk og matpause.

– Turen går langs Kastrudvegen, Hauklivegen og Håvardslivegen, sier Kirsten Andberg, leder i historielaget. Hun har lagt opp turen sammen med Ole H. Rønningen.

Underveis blir det stopp flere steder. Det begynner på den gamle kirkegården i Leirvika på Vingnes, på Bjerke gård og på det flotte utsiktspunktet ved Traaseth. Den gamle melkerampa på Kolberg er verd et besøk, og det blir orientering på tunet på Rånnerud.

Matpausa er lagt til Lundgaard, og det blir også orientering om den gamle sorenskrivergården Onsum, en av de mest kjente gårder i Fåbergs historie. Siste stopp på turen blir i Håvardslia.

– Det er begrenset med plasser, så regelen om først til mølla gjelder, sier Kirsten Andberg. De som vil være med på turen, kan melde seg på telefon 61 25 06 74 eller e-post kirsten.andberg@tele2.no Prisen blir kr. 100 pr. person.

Lillehammer, Mjøsa og Fåberg vestside mot Gausdal. Maleri på postkort av Ragnhild Ender (1886-1973). Historielagets neste tur går langs Kastrudvegen, Hauklivegen og Håvardslivegen på vestsiden av Mjøsa og Lågen søndag 19. juni.

50-tallspreg på årboka denne gang

Fåberg og Lillehammer Historielag vil med årbok for 2011 ha lagt bak seg 30 utgivelser av årbøker, men redaksjonskomiteen har ansvaret for flere, både *Vandreboka* og *Gate og gutu* har vært prosjekter som har sysselsatt komiteen.

Mens fjorårets bok var ei litt spesiell temabok om ting laget i Fåberg og Lillehammer, vender vi i år tilbake til variasjon og bredde, men boka vil ha et visst femtitallspreg, forteller *Jan Vidar Lie Pedersen* i redaksjonskomiteen.

Det blir flere artikler om oppvekst i dette tiåret, om ringbussen og alle kioskene som satte sitt preg på Lillehammer. I 1958 fikk Lillehammer ny rutebilstasjon, som opp gjennom årene har gjennomgått mange endringer. I år åpnes den ombygde skysstasjonen, som det blir fortalt om i boka.

Lillehammer var på femtitallet en stor arrangørby for flere større samlinger, og store mengder tilreisende satte sitt preg på bybildet. Femtitallet var også ei tid da bilkjøp var forbundet med restriksjoner, og en av artikkelforfatterne forteller om bilen til fatter'n.

Postverket har opp gjennom årene markert slike begivenheter med sær-

stempler, og alle presenteres mellom de to årbokpermene.

At det har gått 150 år med eien- domsskatt i Lillehammer, blir markert med en artikkel. Lovens håndhevere er tema for to andre, både om lensmenn i Fåberg og politimestere for Lillehammer og Gudbrandsdalen. At den organiserte Lillehammer-fotballen er 100 år ettersom fotballklubben Fremad ble stiftet i 1911, går heller ikke upåaktet hen.

Seterliv i Fåberg vestfjell, de første krigsdagene i Vingrom, kristenliv i Rudsbygd og Gjøvikbanen, jernbanen vil aldri fikk, er andre temaer som vil bli belyst i den 30. årboka. Der får vi også høre om hvordan det var å være elev ved Lillehammer folkeskole i 20- og 30-årene.

Lillehammer Rutebilstasjon ble tatt i bruk 29. oktober i 1958. I tillegg til rutebilselskapets kontorer inneholdt bygningen toaletter og venterom, NSB reisebyrå, kafeteria og restaurant. Bygningen ble totalrenovert og ble omdøpt til skysstasjon før OL og er nå gjennom en ny ombygging.

Bedre samarbeid mellom historielagene

Det er tatt initiativ for å få til et bedre samarbeid mellom Gudbrandsdal historielag og de lokale historielagene. En bedre koordinering av arbeidet ble drøftet på et møte i Lillehammer lørdag 7. mai, innkalt av Gudbrandsdal historielag.

– Samarbeidet kan tenkes på mange måter og på flere plan. Det kan for eksempel være salgssamarbeid når det gjelder årbøker, som blir gitt ut hvert eller annet hvert år av de fleste historielag i dalen, i tillegg til den 80 år gamle Årbok for Gudbrandsdalen, sa leder *Arne Skuterud* da han innledet på møtet, der de fleste lagene i dalen var

representert.

– En aktuell tanke er å etablere et lokallhistorisk senter i de nye og sentrale lokalene til Dølingen Boklag i Kirkegata 51 i Lillehammer.

På møtet ble det også kastet fram ideer om samarbeid om årbokproduksjonen, for eksempel ved å samle seg om ett trykkeri. Mange av deltagerne var interessert i å få en ordning med tilgang til hverandres bildearkiver. Flere håpet også at det skal være mulig å komme fram til et samarbeid med Maihaugen og en enklere og rimeligere bruk for historielagene av bildene.

Arne Skuterud, Vinstra, er leder i Gudbrandsdal historielag og i Dølingen.

Lokalhistorisk bokdag 18. juni

Fåberg og Lillehammer Historielag skal holde ny stor lokalhistorisk bokdag, også denne gang sammen med Dølaringen Boklag. I tillegg blir det med bøker fra Thorsrud AS. I år er datoen lørdag 18. juni og salget er lagt til Dølaringens nye lokaler i Kirkegata 51, rett over gata for Uno-X-stasjonen og Narvesen. Salget vil foregå mellom kl. 11 og 14.

– Vi prøver oss innendørs denne gang, sier Anne Hosar i Dølaringen Boklag. – I fjor måtte vi pakket sammen og rigge ned etter bare en times salg fordi regn og vind tok standen på Lilletorget. Utendørs boksalg nytter ikke i regnvær. Men på tross av svært kort salgsperiode var det mange besøkende og godt salg. Lokalhistoriske bøker er tydelig i skuddet, sier hun.

Det blir tilbudt en rekke bøker til svært gunstige priser også denne gang. Kirsten Andberg i historielaget sier at

Den lokalhistoriske bokdagen i år blir lagt til Dølaringens nye lokaler i Kirkegata 51.

det er lurt for folk å notere ned hvilke årbøker de mangler, så blir det gitt ekstra gode tilbud denne dagen, det gjel-

der både for Dølaringen og historielagets bøker.

Russergravene skal navnes

Gravene til de russiske krigsfangene på Jørstadmoen skal få navneplater. Fåberg og Lillehammer Historielag håper at krigskirkegården skal være rustet opp til det neste år er 70 år siden den første russiske fangestransporten kom til Fåberg.

De første fangene kom til Stalag 303 på Jørstadmoen i mai 1943. Flere av dem var døde ved ankomsten og ble begravet utenfor leirgjerdet. De siste krigsfangene døde og ble begravet langt ut i mai 1945. I alt fikk 954 russiske krigsfanger sitt siste hvilested på Jørstadmoen. De ligger i navnløse graver, men nå er det tatt et initiativ for å navnsatte russergravene.

Fåberg og Lillehammer Historielag har et utvalg med Ole Rønning, Terje Moringen og Jan Vidar Lie Pedersen som arbeider med å få opp navneplater. De har vært på befaring sammen med representanter for Forsvarsbygg, Jørstadmoen og krigsgravkontoret i departementet.

Meningen er å ruste opp kirkegården, fjerne diverse kratt og bygge to steinmurer som skal dekkes med ti bronseplater med de 954 døde russernes navn. De ti platene vil ligge mellom porten og minnestøtta.

Den russiske krigskirkegården på Jørstadmoen skal rustes opp. Historielaget skal sette opp navneplater på de 954 sovjetrussiske krigsfangene som ble begravet på området.

I norsk sammenheng er krigsgravene på Jørstadmoen spesielle. Tyskerne førte nemlig journaler over de døde. Disse journalene ble etter frigjøringen sendt til Sovjetunionen, og krigsfangesenteret på Falstad har gått gjennom dette materialet i russiske arkiver.

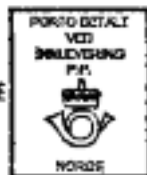
Krigskirkegården på Jørstadmoen er en av de få hvor det er mulig å doku-

mentere navn, alder og dødsdag for de fleste fangene, og fra hvilken del av Sovjetunionen de kom. Protokollene har noen huller, det gjelder fangene som døde under transport til Jørstadmoen.

Et firma på Elverum vil støpe de ti bronseplatene. Utformingen skal godkjennes av den russiske ambassaden og av krigsgravkontoret.

B

PRIORITABLE

Nytt om gammelt

utgis av Fåberg og
Lillehammer Historielag,
Postboks 331, 2602 Lillehammer.

post@faberghistorielag.no
www.faberghistorielag.no

Thorsrud a.s har tatt seg av produksjonen.

Nytt fra historielaget

Rosemaling skal registreres i hele distriktet

Maihaugen har gjenopptatt prosjektet med å registrere rosemaling i Lillehammer og Gudbrandsdalen. I et brev til historielagene ber konservator Kåre Hosar på Maihaugen om hjelp fra historielagene til å gjennomføre registreringen.

– Hensikten er å lage et grunnlag for en senere bokutgave om rosemaling. Det finnes slike bøker fra Telemark, Hallingdal, Numedal og Valdres, mens Gudbrandsdalen med sin sterke rosemalingstradisjon ikke har noen bok, skriver Hosar, som oppfordrer historielagene til å få gjennomført registreringen i løpet av sommerhalvåret 2011.

Noe arbeid er gjort, i Lesja er registrering- en så å si ferdig, Maihaugen har registrert en del, mest i Ottadalen, mens Sverre Huseby gjorde en god del i Lom og Skjåk på 1960- og 70-tallet. I Sør-Gudbrandsdalen er lite registrert.

Manuskripter fra Søre Ål på nettet

To manuskripter skrevet av Ole Andreassen Ruud fra Roterud er gjort tilgjengelige på internett. Han skrev i 1930-årene løst og fast om det han husket og visste fra eldre tid i to håndskrevne manuskripter.

Opplandsarkivet har skrevet av begge i hans egen språkdrakt. Ruud brukte et fargerikt språk, en blanding av den gamle danskpregede skrivemåten, nynorsk og fåbergdialekt. Manuskriptene blir presentert på nettet i sin helhet i hans egen språkdrakt.

Ole A. Ruud, født i 1859, var småbruker- sønn fra Tamburstua i Roterud. Han gikk underoffisersskolen i Halden og var en periode assistent for lensmannen i Fåberg. Han giftet seg med dattera på Søre Galterudsve- en og tok over bruket etter svigerforeldrene.

Han forteller om mange gardsbruk og plasser i Søre Ål og om ulike hendelser og personer i bygda gjennom tidene.

Artiklene finner du på vår hjemmeside www.faberghistorielag.no

I høst arrangerer historielaget tur til fjells med veteranbuss. Da vil turlederne mane fram bilder om hvordan det så ut i turistområdene rundt Lillehammer for 40-50 år siden. Dette postkortet fra Nordseter er tatt rundt 1960.

Tur med veteranbuss til fjells til høsten

Historielaget planlegger også en utflukt til høsten. Meningen er å gjen- skape høyfjellsruta til Lillehammer-Ringsaker Bilruter og kjøre veteran- buss på strekningen Lillehammer – Mesnali – Sjusjøen – Melsjøen – Nordseter.

Turen legges opp av Jan Vidar Lie Pedersen og Roar Torgersen, begge styremedlemmer i historielaget og aktive i veteranvognmiljøet i Lillehammer gjennom mange år. De vil fortelle underveis, også i sam- spill med andre lokalkjente, både om turisme, veihistorie, hytteliv og originaler som har bodd langs veiene, blant dem Ludden, kanskje også med et besøk i Ludden-hytta

Endelig dato og program er ikke fastsatt ennå. Nærmere om turen vil bli kunngjort gjennom Byavisen, GD og historielagets hjemmeside.

Kirsten Andberg ble gjenvalgt i historielaget

Kirsten Andberg ble gjenvalgt som leder av Fåberg og Lillehammer Historielag under årsmøtet på Skihytta 13. mars. Jan Vidar Lie Peder- sen ble gjenvalgt som styremedlem mens Remi Hytten ble valgt inn i styret etter Kari Brennum, som ikke ønsket gjenvalg.

Inger Elisabeth Fryjordet og Thorsten Hernes ble valgt som vara- medlemmer. Gjenstående i styret er Roar Torgersen og Terje Moringen. Sigvart Ulven ble gjenvalgt som revisor mens Kari Brennum ble valgt inn i valgkomiteen etter Kirsti Krekling.

Rundt 100 personer hadde møtt fram til årsmøtet der Egil Rustadstu- en viste filmer og fortalte fra livet i Nordre Ål, mens Roar Torgersen fortalte om bakgrunnen for at Skihytta ble reist.